

Lustrum

Sollemnia aedificii a. D. MCMXI inaugurati

Separatum

Lustrum

Ménesi út 11–13.
Sollemnia aedificii a.D. MCMXI inaugurati

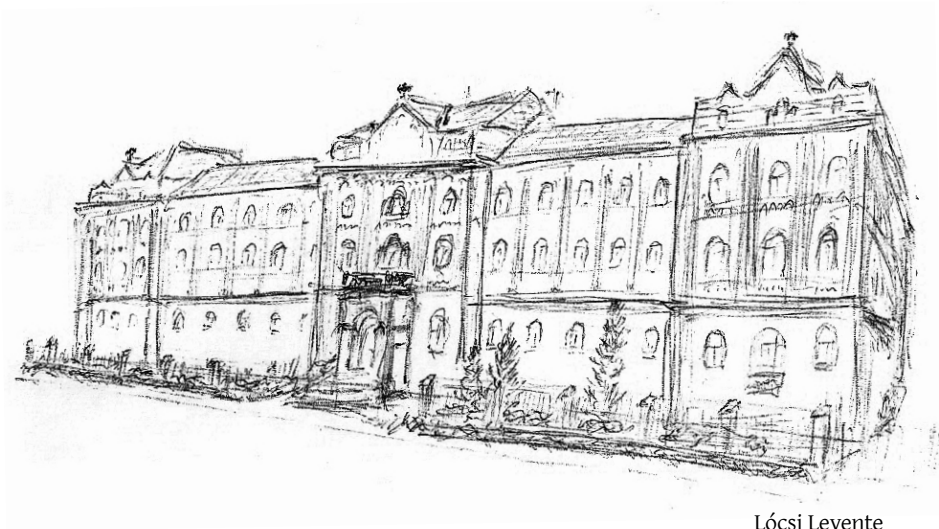
Ediderunt
László Horváth, Krisztina Laczkó, Károly Tóth,
et
András Péterffy (Appendix)

Typotex Kiadó–Eötvös Collegium
Budapest, 2011

Sumptibus NKA

nka
Nemzeti Kulturális Alap

© Auctores et compositores, 2011
ISBN 978 963 279 441 9

Lócsi Levente

Farkas Zoltán

Gyóni Mátyás

(Budapest, 1913. dec. 18. – Budapest, 1955. szept. 28.)

Hadd kezdjem egy személyes emlék fölidezésével. Amikor 2004-ben egy felolvasóülésről távozóban megszólított valaki az Akadémia lépcsőjén, és azt mondta, hogy kedves ismerősét juttattam eszébe, *szegény jó* Gyóni Mátyást, nem tudtam eldönteni, sírjak-e, vagy nevessek, dicséretnek vagy feddésnek kell-e ezt venni. Mostanában hajlok rá, dicséret lehetett, és azóta még nagyobb érdeklődéssel olvasom újra Gyóni műveit.

Gyóni Szolár Mátyásként született Budapesten, 1913. december 18-án. Édesapja, Szolár Ferenc az Eötvös Collegium tagja (1902), a fasori gimnázium legendás latin- és görög tanára volt. Édesanyja, Áchim Gizella a gyóni evangélikus lelkész lánya, a költő Gyóni Géza húga. Szolár Ferenc a költőnek előbb iskolatársa, majd sógora lett, és kétségbeesetten, de sikertelenül küzdött sógora és öccse, a „daliás Mihály főhadnagy” kiváltásáért az orosz hadifogságból. Az Áchim fivérek tragikus körülmények között veszítették életüket a szibériai Krasznnojarszkban. Szolár Ferenc a két háború között a költő hagyatékának gondozója és kultuszának előmozdítója volt. Ő és fia, Mátyás tiszteletből vette fel a Gyóni nevet, amely az Áchim család szűkebb pátriájára, az evangélikus lelkész szolgálati helyére utal.

Középiskoláit Szolár Mátyás a fasori evangélikus gimnáziumban végezte, ahol 1932-ben kitüntetéssel érettségizett, majd két évig Sopronban hallgatott evangélikus teológiát, de a várost és a kart odahagyva 1935-ben már mint Gyóni Mátyás iratkozott be a pesti egyetemre görög–latin–magyar szakra. Ekkor fogadta az Eötvös Collegium is tagjai közé.

A Collegium akkori tanárai és növendékei között volt Szabó Árpád, Kosáry Domokos, Borzsák István, Harmatta János és Kianitska Andor – nem akármilyen nevek, hogy csak azokat említsem, akik Gyóni Mátyás kortársai közül nem fél évszázada, hanem csak 2000 után távoztak közülünk.

A növendékek előmeneteléről gr. Teleki Pál kurátor számára jelentések is készültek. Ezek bizalmas feljegyzések, meglehetősen szókimondó, de

találó jellemzések. Szabó Miklós igazgató 1937. december 15-én például így ír Gyóniról: „egyike a legértékesebb és legszorgalmasabb növendékeinknek. Kétségtelennek látszik, hogy igen jeles philologus válik belőle és a tudománynak is hasznos munkása lesz – hacsak öröklött testi és idegbeli gyengesége károsan nem fogja befolyásolni”. Majd 1938. május 18-án: „a Collegiumban töltött évek alatt szellemileg igen kedvező fejlődésen ment át. Beteges féltékenységét elvesztette s a jelek szerint ma már egészen kiforrott, egyensúlyban levő ifjú. Rendkívül tehetségesnek látszik, s nem kétlem, hogy a jövőben értékes munkásságot fog kifejteni. Dicséretre érdemes”.¹ Borzsák István emlékei szerint Gyóni „uralkodó vonása a szerénység, gyakran túlérzékenységre valló visszahúzódás volt”, és „minden feladatát csakis egyféleképpen tudta elvégezni: a lehető leglelkiesmeretesebben”.² Hadrovics László szerint Gyóni tragédiájához az ötvenes évek légköre: a létbizonytalanság és a kiszolgáltatottság érzése is döntően hozzájárult.³ A tragédiáért Kosáry is a kort okolja: „Gyóni Mátyás [...] a politikai nyomást elviselhetetlennek találva öngyilkos lett, akárcsak előzőleg Gouth Kálmán, legjobb medievistáink egyike”,⁴ aki a Collegiumban Gyóni legjobb barátja, az aszódi gimnáziumban tanártársa volt.

Amikor Gyóni a Collegiumba került, Moravcsik Gyula volt ott a klasszika-filológia egyik tanára, aki az emlékek alapján minden hallgatót igyekezett megnyerni a bizantinológiának, a „szíve szerint való tudománynak”. A *görög és latin filológia magyar feladatai* című előadásában azt mondta, hogy „célunk csak az lehet, hogy a legmagasabb tudományos ideálokat tűzve ki lehetőleg minden irányú tehetséget és képességet belevonjuk a görög és latin filológia magyar érdekű művelésébe, hogy kevésbé önálló egyéniségek éppen úgy megtalálják benne erőikhez mért feladataikat, mint a nagyobb kritikai erővel megáldott, produktívabb szellemek. [...] A kiindulópont az alapos klasszika-filológiai kiképzés, ahol a filológia

¹ MTA Ms 641/609; 641/610. A jelentéseket Bojtos Anita (Eötvös József Collegium, Történelem Műhely) nézte át, és kereste ki a Gyóni Mátyásra vonatkozókat, fáradozását ezúton is köszönöm.

² BORZSÁK István: In memoriam Matthiae Gyóni. *Antik Tanulmányok* 43. évf. (1999) 287–289 (az idézetek: 287, 289).

³ HADROVICS László: Emlékezés Gyóni Mátyásra (1913–1955). *Antik Tanulmányok* 43. évf. (1999) 290–293.

⁴ KOSÁRY Domokos: A Teleki Intézet emléke. *Magyar Könyvszemle* 116. évf. (2000) 3. sz., 251–252 (az idézet: 251).

szóra [...] különös súlyt helyezek. [...] Különös súlyt helyeznék a görög és latin paleografiára és epigrafikára” is.⁵

A sajátos tárggyal, de hagyományos filológiai módszerekkel dolgozó bizantinológia (kissé leegyszerűsítve) a 19. század végén Karl Krumbacher müncheni egyetemi tanár szemináriumában született meg. Magyarországra Pecz Vilmos hozta Görögországból az új tudományt, előbb Kolozsvárra, utóbb Pestre. Akkoriban közép- és újjörög filológiának mondták, művelőit pedig hellénológusoknak is, különösen a Collegiumban. Pecz tanítványai sok más mellett foglalkoztak a magyar történelem bizánci forrásaival is – és sok mással is. A fordulatot Moravcsik föllépte hozta meg, aki a magyarságtudományon belül jelölte ki a magyar bizantinológia helyét. Ez a fordulat persze nem a Trianon utáni magyar kultúrpolitika neonacionalista fordulata vagy a tudományszak provinciális tudománnyá tétele, ahogy némelyek akkor hitték, vagy ma vélik. Ma már köztudott, hogy a korszak a bizantinológia történetének sajátos szakasza, és nem sajátosan magyar jelenség volt.

Moravcsik rendszeresen nyilatkozott a *magyar (érdekű) bizantinológia feladatairól*, hosszabb-rövidebb távú terveket vázolva fel. Megnyilatkozásainak vezérfonala mindig az, hogy a kutatásnak folyamatosnak, a kutatási témának állandónak kell lennie, az új tudósnemzedék *kiképezésének* pedig valamilyen egyetemi keretet kell adni, mert különben érdekes, de haszontalan régiséggé válnak a bizantinológia tudományos eredményei. A programadó életműve kerek egész, de a program nem vált valóra: Moravcsik tanítványait, intézetét és tudományos sorozatát elsodorták a huszadik század történelmi viharai.

Moravcsik vezetésével „a nagyobb kritikai erővel megáldott produktívabb szellemek” olyan dolgozatokat írtak, amelyek a Magyar–Görög Tanulmányok sorozat önálló köteteiként jelentek meg. Itt jelent meg Gyóni két értekezése is, a *Magyarország és a magyarság a bizánci források tükrében* című doktori értekezése 1938-ban és *A magyar nyelv görög feljegyzéses szórványemlékei* című magántanári habilitációs irata 1943-ban.

A két értekezést és az első cikkeket olvasva lépten-nyomon Moravcsik nevébe és olyan könyvekbe botlunk, amelyek csak Moravcsik házikönyvtárában voltak meg, csak ő adhatta kölcsön tanítványának, másfelől viszont a tanítvány, ahol lehet, sűrűn köszöni tanára segítségét, ami persze természetes is, hiszen Moravcsik Gyóninak nemcsak tanára és atyai jó barátja, hanem példaképe is volt, aki a közös munka során minden különösebb ráhatás nélkül nevelte az érdekes tanítványt saját tudományos törekvéseinek folytatójává. Mégsem mondhatjuk Gyónit

⁵ MORAVCSIK Gyula: A görög és latin filológia magyar feladatai. *Egyetemes Philológiai Közöny* 57. évf. (1933) 1. sz., 8–24 (az idézet: 23).

Moravcsik-epigonnak, az életművet *Iulius Continuatus*nak. Már első megjelent munkái is mutatják Gyóni sajátos gondolatmenetét, szövegalkotásának egyéni módját: vonalvezetését, amely csak távolról emlékeztet Moravcsik munkáira.

A *Magyarország és a magyarság a bizánci források tükrében* című értekezésében nemcsak azt foglalta össze, hogyan tükröződik a bizánci forrásokban a magyarság képe, hanem a függelékben adott szójegyzékben (Onomastikon) azt a magyar nyelvi anyagot is összegyűjtötte, amely a bizánci forrásokban maradt ránk. A témaválasztásban, a kutatásban, a dolgozat kivitelezésében tanárát követte. Gyóni pontosan megadja a forrásokat, több mint kétszáz forrást, a felhasznált részletek adataival. Az alig több mint félszáz oldalnyi leíró rész saját fordításokat is adva – ez jellegzetes vonása – a bizánci adatokból kirajzolódó képet vázolja föl a magyarságról és a magyar államról. Az Onomastikon a 10–16. századi bizánci forrásokban megőrzött magyar főneveket sorolja fel, mintegy 350 szót. A szinte hibátlan munka megírását bizonyonyal segítette, hogy 1937 nyarán a Collegium ösztöndíjasaként a müncheni egyetemen gyűjthetett anyagot értekezéséhez.

Az ilyen típusú dolgozatok készítéséről, különösen a cédulázásról, több emlékezés is ismert, de most újból személyes emléket idézek. Gyóninál két évvel korábban, 1933-ban lett a Collegium tagja a Gyóninál fiatalabb Kianitska (Szerdahelyi) Andor. Szerdahelyi Andor szellemileg frissen, élete végéig tanítva hunyt el 2008 szeptemberében. Görög–latin szakos volt, de a háború után a matematika szakot is elvégezte, és matematikát tanított a Keleti Károly utcában, az Egyetemi Katolikus Gimnáziumban (később II. Rákóczi Ferenc Gimnázium). Alakja felvillan Bereményi Géza és Gothár Péter *Megáll az idő* című filmjében is, ahol az egyik legendás jelenetben önmagát alakítja, amint méltóságteljesen sétál föl és alá az osztályban, amikor Pierre hangja megszólal a falikutyából: „Szalai Péter vagyok, negyedik a.” Eredeti szenvedélyétől Szerdahelyi azonban sohasem tudott szabadulni, és rendszeresen indított görög szakkört, amelyet a matematikából bukásra állók látogattak elsősorban. Idővel egyre kevesebb szövegről tudott egyre többet mondani, és volt, hogy év végéig az első lecke (*Hippos kai onos*) közepéig haladt csak előre. Szerdahelyi és a szakkör egyik állandó kelleke George Cox *alias Cox György Görög regék és mondák* című könyve volt. Erről nyerte Szerdahelyi tanár úr még valamikor az ősidőkben a „Koksz” ragadványnevet. Szerdahelyi tanár urat a kilencvenes évek elején ismertem meg, amikor latint tanítottam a Rákócziiban, ahová ő még rendszeresen visszajárt, hogy pontosan miért, nem tudom, de gyanítom, főleg beszélgetni. Amikor megtudta, hogy én is indítottam szakkört, meghívott magához a lakására, és elbeszélgettünk a régi időről. Én őt is, mint akkoriban mindenkit, elsősorban Moravcsikról kérdeztem, akinek nemcsak tanítványa volt a Collegiumban, de még doktori értekezését is hozzá írta volna, talán mondanom sem kell:

a magyar–bizánci kapcsolatok témaköréből. A dolgozat végül nem készült el, miért, miért nem, nem firtattam, mindenesetre a Tanár úr rám testálta céduláit Priskos rhétor töredékeiből. A három doboz cédula, hozzávetőleg egy folyóméter, ma is megvan – mára persze teljesen használhatatlan –, de a házilag gyártott cédulák külsőségeiben (méretben és beosztásban) kísértetiesen emlékeztetnek az általam ismert Moravcsik-cédulákra. Mindebből pedig azt feltételezem, hogy 110 oldalas doktori értekezését Gyóni Mátyás is ugyanilyen cédulákból, sok ezer ilyen cédulából írta meg.

A kitüntetéssel befejezett egyetemi tanulmányok (1938) és a gyakorló gimnáziumban töltött év után 1939 őszétől Gyóni az aszódi evangélikus gimnáziumban tanított, a tanítás mellett pedig céltudatosan készült a tudományos pályára.

Aszódi tanársága idején írta *A magyar nyelv görög feljegyzéses szórványemlékeit*. Ez doktori értekezésének folytatása, kiegészítése és elmélyítése. Az Onomastikonban összegyűjtött szórványemlékeket korai nyelvészeti ismereteivel és módszereivel felvértezve a középkori latin anyaggal bővítette ki, majd nyelvtörténeti elemzéssel és a kiejtés megállapításával valószínűsítette a magyar szórványok elgörögösítésének módját és a hangjelölés rendszerét, valamint megvizsgálta a hangsúly szerepét és a görög végződéses hozzatoldását a magyar szavakhoz. Megállapításait a tételesen vizsgált szóanyag után nyelvészeti leírásban összegezte.

A Magyar–Görög Tanulmányok említett két kötete, valamint a tudomány-szak jelentős folyóirataiban, például a *Byzantinische Zeitschrift*ben és másutt közzétett tanulmányai Gyóni Mátyás nevét a külföldi tudományos körök előtt is ismertté tették. Táguló horizontú kutatásai mellett egy fontos szakfolyóirat, a *Byzantinoslavica* magyar referense volt 1949-től haláláig.

A tanítást és a tudományos munkát 1942-től Budapesten mint beosztott középiskolai tanár, majd mint intézeti tanár folytatta a Teleki (később: Kelet-európai) Tudományos Intézetben, ahol az intézet alapításától nyolc éven át a bizánci és a balkáni ügyek referense volt. Ezzel egy időben kezdett tanítani Moravcsik díjtalan tanársegédjeként a Görög Filológiai Intézetben. 1944 elején a bölcsészkar magántanárrá habilitálta; habilitációs előadásának címe: *Középgörög filológia, különös tekintettel Bizánc és a délkelet-európai népek kapcsolataira*.

A második világháborúban tényleges katonai szolgálatot teljesített, és mint két nagybátyja és mestere az előző háborúban, orosz fogságba esett. A fogságból 1945 nyarán tért haza, és kezdte meg újra munkáját a jelentősen átszervezett Teleki Intézetben, a Magyar Történettudományi Intézet keleti osztályán, majd

tanítani kezdett a Görög Filológiai Intézetben mint díjtalan egyetemi adjunktus. 1948-ban lett az Akadémia levelező tagja.

Még Aszódon merült föl benne először a nagyszabású terv, hogy összegyűjti és megvizsgálja a román népre vonatkozó bizánci (később minden rendű, rangú és nyelvű) forrásokat, hogy ezek alapján tárja fel a román nép eredetét. Már 1941 nyarán ezen dolgozott Bécsben, majd az 1948–49-es tanévben Rómában. 1953. november 2-án *A román történet bizánci forrásai* című székfoglaló előadásában vázolta fel egy chrestomathia tervét, amelyben a román történet kezdeteire vonatkozó források lettek volna, nagyjából bizánci és latin források, kisebb részben német, francia, óizlandi, szláv, arab, héber, örmény és szír nyelvű források, fordítás és tanulmányok kíséretében. A szöveggyűjtemény nem készült el, ám az előkészületek során több nagy tanulmánya jelent meg hazai és külföldi szakfolyóiratokban. Tanulmányaiban mindig egy forráshely, egy, a románokra (vlachokra) vonatkozó tudósítás kritikai vizsgálatából és elemzéséből indul ki, majd az ennek kapcsán felmerülő kérdéseket tisztázza, és választ ad valamely történeti kérdésre.

Magántanárként Gyóni 1945-től tartott bizantinológiai előadásokat a bölcsészkaron, majd 1950-től egyetemi docensként tanította a görög szakos hallgatókat is. A klasszikus görög nyelvből tartott stílusgyakorlat-óráin a visszaemlékezések szerint nem ritkán a reggeli lapokból kellett fordítani. Görögtudását még otthon és a fasori gimnáziumban alapozta meg, de állítólag Sopronban is a Szentírás nyelve érdekelte a legjobban. Erre a szolid alapra rakódott fel a Collegiumban el-sajátított görögtudás, amelyet az önképzés tetőzött be: az állandó olvasás, az alkalmankénti fordítások és az egyetemi nyelvórák napi gyakorlata.

Felmerült akkoriban egy bizantinológiai tanszék alapításának a gondolata, amelynek Gyóni lehetett volna a vezetője. 1952-ben a minisztérium pályázatot írt ki bizantinológiai és újjörög filológiai tanszékre. Gyóni pályázott is, de a tanszék végül nem hozták létre. A következő évben az egyetemes középkori tanszékre hirdettek tanári pályázatot bizantinológia tárgykörből. Gyóni pályázott, az állást elnyerte – és kinevezték egyetemi docensként a középkori tanszék vezetőjévé. A kinevezést a visszaemlékezők szerint nem lehetett visszautasítani. 1954-ben az egyetemes középkori tanszék tanszékvezető egyetemi tanára lett.

Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának egyik dossziéjában van néhány adat Gyóni Mátyásról is. Munkahelyi felettesével, a Teleki Intézet igazgatójával, Kosáry Domokossal Gyóninak természetesen jó kapcsolata volt. Barátját, Guoth Kálmánt a nyomozati jelentés szerint a Szovjetunióból való „hazatérése után rögtön befolyása alá kerítették Kosári (sic!) Domokos és társai. Guoth Kálmánt sikerült is befolyásuk alá vonni és egyes kérdésekben mint

ütő kártyát kijátszották az intézetben levő elvtársak ellen”⁶ – nyilván szakmai vitákban. A dosszié egy hosszabb bejegyzése szerint Gyóni Mátyás „szakterülete a bizantinológia. Ennek keretében sokat foglalkozott a dákö-román kérdéssel és írásaiban ennek az elméletnek a helytelenségét igyekezett bizonyítani. 1943-ban került az Intézetbe, románellenes revizionista álláspontja megfelelt az intézet akkori politikai vonalának. A felszabadulás után hosszabb időt töltött Olaszországban.”⁷ Korábban a Moravcsik írta nekrológból inkább csak sejteni lehetett, mintsem tudni, hogy a románellenes revizionizmus vádját sütötték Gyónira.⁸ A másik hosszabb bejegyzés szerint: „Gyóni nemrég merült fel ebben a társaságban. Talán csak azért tűnik előttem ez nemrégnek, mert Gyóni tavaly ősz óta Rómában volt, és csak idén tavasszal jött haza. Mikor kiment, még párttag volt, közben azonban taktikát változtatott, és mire hazajött, már túl terhesnek vélte a pártmunkát, nem akarta felülvizsgáltatni magát, párttagságáról lemondott. Lenn Olaszországban nyíltan reakciós kijelentéseket tett, és ezt itthoni magatartása is alátámasztja. Csakis az Intézet reakcióival jár, (-)vel költözött egy szobába. Mo-n félreismertük, elvtársként kezeltük egy darabig, komolyabb feladatokkal is megbíztuk. Egyetemi előadásaiban is kijött azonban szovjetellenessége. Bizánci történetet, a szláv államok kialakulását adta elő polgári történetírás alapján, mindig erősen hangsúlyozta, hogy forrásul emigrált orosz tudósok műveit használja.”⁹

Gyóni munkássága, mint láttuk, két nagy témakörbe tartozik. Az első a magyarság a bizánci források tükrében, magyar szórványok a bizánci forrásokban és a bizánci egyház terjeszkedésének nyomai az Árpád-korban. A második ennek mintájára a román nép kialakulása, a vlach népnév a bizánci forrásokban, a románokra tévesen vonatkoztatott archaikus népnevek a bizánci és más forrásokban. A magyar vonatkozású témák kutatása, mint említettem, nem volt tudományos provincializmus: a tudományszak önállósulásakor a bizánci tanulmányok mindenütt a nemzeti múlt kutatásából indultak ki. Gyóni életműve mindazonáltal

⁶ ÁBTL 3.1.5. O-11182, 24. Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának néhány dossziéját PÁL Zoltán (Eötvös Collegium, Történetész Műhely) nézte át, és kereste ki a Gyónira vonatkozó adatokat, fáradozását ezúton is köszönöm; köszönöm még itt PAPP István tanár úrnak (levéltáros-történész, ÁBTL) a kutatáshoz nyújtott segítségét.

⁷ ÁBTL 3.1.5. O-11182, 89.

⁸ MORAVCSIK Gyula: Gyóni Mátyás emlékezete (1913–1955). *MTA Nyelv- és Irodalomtudományi Osztályának Közleményei* 8. évf. (1956) 299–303 (301).

⁹ ÁBTL 3.1.5. O-11182/1, 45–46.

arra is példa, hogy ezt nem lehet a végtelenségig továbbvinni, mindig meg is kell újítani ezt a kutatási alapirányt.

Hogy történeti szöveggyűjteménye után milyen irányba fordult volna Gyóni pályája, nem tudjuk: 1955 szeptember végén örökre elment. Felöltőjét gondosan a függőfolyosó korlátjára hajtogatva az udvarra vetette magát egy budapesti bérház sokadik emeletéről. Halála azért volt hatalmas veszteség a magyar bizantinológia számára, mert ő, Gyóni Mátyás lett volna hivatott arra, hogy a magyar hellénológusok, Pecz Vilmos, Vári Rezső, Darkó Jenő, Czebe Gyula és Moravcsik Gyula után átvegye a fáklyát, és biztosítsa a kutatás folytonosságát. Torzóban maradt életműve torzóban is maradandó értéke a magyar tudománynak és a bizantinológiának, a kutatók újabb és újabb nemzedékei számára pedig tanulság és példa.¹⁰

¹⁰ Hálával tartozom Laczkó Krisztinának és Kosztolánczy Tibornak értékes tanácsaikért.

Tartalomjegyzék

<i>Laudationes externorum</i>	9
René Roudaut	11
François Laquièze	14
Monique Canto-Sperber	15
Salvatore Ettore	16
Andrea Ferrara	18
Chiara Faraggiana di Sarzana	21
P. J. Rhodes	23
Herwig Maehler	24
Chris Carey	26
Mike Edwards	28
Shawn Gillen	29
Nikolaus Hamm	32
Elisabeth Kornfeind	34
Leonore Peer	36
Christian Gastgeber	38
Hermann Harrauer	42
Herbert Bannert	45
Jana Grusková	46
Christine Glaßner	47
August Stahl	48
Javier Pérez Bazo	50
Alicia Gómez-Navarro	52
 <i>Laudationes Hungarorum</i>	 57
Réthy Miklós	59
Hoffmann Rózsa	61
Dux László	65
Mezey Barna	67
Szepessy Tibor	70
Hiller István	73
Keszei Ernő	74
Dezső Tamás	76
Kozma László	77

Soós Anna	79
Pintér Károly	82
Kátai Zoltán	84
Körmendy Mariann	85
Karsai György.....	87
Kincses János	90
<i>Rectores</i>	93
Conspectus	95
Gerevich Tibor: Az Eötvös Collegium története – Bartoniek Géza (1854–1930)	96
Kiss Jenő: Gombocz Zoltán életéről és munkásságáról	103
Markó Veronika: Szabó Miklós	113
Nagy János: Keresztury Dezső	126
Pál Zoltán: Lutter Tibor	132
Szijártó István: A világra nyitott ablak	136
Vekerdy József	145
Bertényi Iván: Igazgatói működésem az Eötvös József Collegiumban (1993–1996) . . .	147
Bollók János.....	149
Takács László	154
<i>Historica • Res gestae</i>	161
Gángó Gábor: Eötvös József és barátai egyetemi éveiről, különös tekintettel a politikatudományi képzésre	163
Garai Imre: A magyar középiskolai tanári szakma kialakulása	176
Tóth Magdolna: „A budai parti ígéretföldje”	203
Kovácsik Antal: Az Eötvös Collegium Ménesi úti épületének felavatása a korabeli sajtó tükrében	211
Markó Veronika: Hogyan lett az Eötvös József Collegium könyvtárából az Irodalomtudományi Intézet Eötvös Könyvtára?	220
Szójka Emese: Fülep Lajos néprajzi gyűjteménye	236
Kucsman Árpád: Kémikusok a régi Eötvös Collegiumban	272
Győri Róbert: A múlttal való tudományos leszámolás – Eötvös collegista geográfusok az 1950-es években	288
Czifrusz Márton: Helyek és pozíciók újraírása – Wallner Ernő, Lettrich Edit és a hazai szociálgeográfiai iskola viszonya Mendöl Tibor örökségéhez	312
Tóth Károly: Művészettörténészek az Eötvös Collegiumban (1896–1950).....	328
Ritoók Zsigmond: Klasszika-filológia az Eötvös Collegiumban.....	345
Kucsman Árpád – Liptay György: Eötvös-kollégisták a Fasori Gimnázium tanári karában	348
Kapitány Adrienn: Az 1950-es évek a Kollégium történetében.....	365

Marafkó László: Nagyhatalmak ugratása, avagy groteszk lapok az Eötvös Kollégium félmúltjából	378
Dénes Iván Zoltán: Diákmozgalom Budapesten 1969-ben	383
Bakos István: Emlékeim a kollégista Kilencekről	401
ifj. Arató György: „Szabadság a jelszavunk” Március 15-e az Eötvös Kollégiumban, 1955–1984	410
Szabics Imre: Az Eötvös József Collegium és az École Normale Supérieure	419
Nemes Tibor: Az Eötvös Collegium és az École Normale Supérieure közötti közvetlen kapcsolatok újraélesztése a 80-as években	428
Bubnó Hedvig: Összefoglaló a collegiumi spanyol nyelvoktatásról, 1992–2010	432
<i>Historica • Magistri</i>	435
Korompay H. János: Horváth János és az Eötvös Collegium	437
Móser Zoltán: Ha a szellem napvilága ragyog	456
Farkas Zoltán et alii: Czebe Gyula élete dokumentumokban	463
Szakály Sándor: Szurmay Lajos, tábornok az Eötvös Collegiumból	553
Szávai János: Gyergyai Albert és az Eötvös Collegium	563
Ress Imre: Hugo Kleinmayr és a germanisztikai oktatás megalapozása az Eötvös Collegiumban	570
Kiss Jenő: Zsirai Miklós	579
Keszthelyi Lajos: Bay Zoltán	596
Pál Zoltán: Keresztury Dezső igazgatósága az állambiztonsági megfigyelések tükrében	599
Keszthelyi Lajos: Faragó Péter	612
Farkas Zoltán: Gyóni Mátyás	617
Papp István: Kettős ügynök – Nagy Péter, Szabó Dezső és az állambiztonság	625
Balogh Elemér: Szász Imre versus Brusznay Árpád	638
Bottyán Gergely: Antal László és a mai magyar nyelvtudomány	643
Dörnyei Sándor: Emlékezés Tomasz úrra	648
Ifj. Tomasz Jenő: Tomasz úr és az Eötvös Collegium	653
<i>Memorabilia</i>	683
„Felújítani azt, ami érdemes” – Beszélgetés Elekfi Lászlóval	685
Tóth Gábor: Az idő sodrában	709
Lekli Béla: Az Eötvös Kollégium az 1956 utáni években	836
Gereben Ferenc: Egyetemi évek (1962–1967)	838
Kósa László: Az Eötvös Kollégiumban éltem én is (1963–1967)	861
Bakos István: Az Eötvös Kollégium autonómiaöregvései és Baráti Körének megalakítása	889
Galántai Ambrus: Szubjektív történelem	899

Studia Germanica 923

Balázs Sára: "Freiwillig dient der Geist":

Germanistik in der Veranstaltungsreihe des Lustrum Saeculare Collegii 925

Eve-Marie Kallen: Dezső Keresztury als Kulturvermittler und Pädagoge

und das Eötvös-Collegium 928

August Stahl: „Schlussstück”. Rilkes Sicht und Deutung des Todes 944

Frank Baron: Die Entstehung des Faust-Mythos im 16. Jahrhundert 962

Christine Glaßner: Zur handschriftlichen Überlieferung der Visiones Georgii 967

András F. Balogh: Schlacht der Stereotype in der Vngrischen

Schlacht des Jacob Vogel 975

Ilona Feld-Knapp Cathedra Magistrorum – Lehrerforschung.

Lehrer-Denken und Lehrer-Wissen 982

Géza Horváth: Elmar Tophoven, der Begründer des Europäischen

Übersetzer-Kollegiums 997

Anita Czeglédy: „Schutzmarke: der Steg.”

Interkulturalität in Márton Kalász' Lyrik 1006

Studia Slavica 1021

Katalin Kroó: Slawistik in der Veranstaltungsreihe

des Lustrum Saeculare Collegii 1023

Urs Heftrich: Lew Tolstoi und Anton Tschechow: Zum Doppeljubiläum 2010 1025

Bettina Kaibach: Raum für Nostalgie: Steppe und Prärie in Anton Čechovs Step'

und Willa Cathers My Ántonia 1032

Wolf Schmid: Eventfulness and Context 1052

Studia Classica 1065

Tamás Mészáros: Klassische Philologie in der Veranstaltungsreihe

des Lustrum Saeculare Collegii 1067

Mike Edwards: The Application of Criticism to Textual Criticism 1069

Herwig Maehler: Pindar und die Tyrannen 1076

P. J. Rhodes: The Erxadieis inscription 1084

Artes 1093

Teleki Pál, a Collegium kurátora (1920–1941) 1095

Epikus és komikus collegiumi enumeráció 1935-ből – Közreadja: Takács László 1100

Farkas Zsuzsa: Fotótörténeti adalékok az Eötvös Collegium archív fotóiról 1119

Süle Ágnes Katalin: Az Eötvös Collegium épülete 1137

Havas László: Hadrianus mint Pseudo-Alexandros? 1146

Sántháné Gedeon Mária: Kultúraközi kommunikáció: magyarságkép az angol mint lingua franca tükrében	1156
Csuday Csaba: Az irodalom: „negatívan élni”	1161
Szlukovényi Katalin: Kollégisták, költők, korszakok: szépirodalmi hagyományok az Eötvös Collegiumban	1165
<i>Membra et alumni</i>	1179
<i>Pro patria defuncti</i>	1211
Tartalomjegyzék	1215
Appendix – Mellékletek jegyzéke	1221

Kedves Olvasó!

Önre gondoltunk, amikor a könyv előkészítésén munkálkodtunk. Kapcsolatunkat szorosabbra fűzhetjük, ha belép a *TypoKlubba*, ahonnan értesülhet új kiadványainkról, akcióinkról, programjainkról, és amelyet a www.tygotex.hu címen érhet el. Honlapunkon megismerkedhet kínálatunkkal is, egyes könyveinknél pedig új fejezeteket, bibliográfiát, hivatkozásokat találhat, illetve az esetlegesen előforduló hibák jegyzékét is letöltheti.

Kiadványaink egy része e-könyvként (is) kapható:

www.interkonyv.hu

Észrevételeiket a velemeney@tygotex.hu e-mail címen várjuk.

Kiadja az Eötvös Collegium és a Typotex Kiadó, az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.

Felelős kiadó: dr. Horváth László – Votisky Zsuzsa

Tördelte: Vidumánszki László

A borítót tervezte: Tóth Norbert

Terjedelem: 85,6 (A/5) ív

Nyomta és kötötte: Séd Nyomda, Szekszárd

Felelős vezető: Katona Szilvia